

Болгарське населення України відіграло суттєву роль у просвітницькому та національно-визвольному русі в Болгарії, і було своєрідним посередником, що сприяв взаємозбагаченню братських культур і зміцненню традиційних дружніх зв'язків болгарського народу з українським.

Література

1. Благоев Д. Принос към историята на социализма в България. – София 1956.
2. Іванова Ю.В. З історії заселення Південної України / [Ю.В. Іванова Л.Н. Чижикова] / Культурно-побутові процеси на Півдні України. – М.: Шука, 1979.
3. Нариси історії, мови та культури Ольшанських болгар / [В.С. Лобачевський, І. І. Гуржос, С.В. Петков та ін.]. – Київ: Видавничий дім "Скіф", 2013. – 392 с. – (Під загальною редакцією доктора історичних наук, професора В. І. Мільчева).
4. Скальковський А.О. Історія Нової Січі або останнього Коша Запорозького на підставі справжніх документів Запорізького Січового архіву. – Частина 3. – Одеса, 1886.
5. Сохань П.С. Нариси історії українсько-болгарських зв'язків. – Наукова думка, 1976.

І. В. Годлевська,

Бердянський державний педагогічний університет,
науковий керівник – к.філол.н., доц. С. І. Корнієнко.

ДОЛЯ ОДНОГО НЕЗДІЙСНЕНОГО ПРОЕКТУ ЩОДО КОЛОНІЗАЦІЇ БОЛГАР КРИМУ

Анотація. У статті подано архівні матеріали Автономної Республіки Крим про заплановане, але нездійснене переселення болгар та греків з Молдови в Крим.

Ключові слова: болгар, вербувальник, греки, колоністи, переселення.

Постановка проблеми. За допомогою констатації фактів з архівних законодавчих документів викриваються наміри поодиноких особистостей, які мали владу над переселенцями, нажитися на цьому і перетворити людей у дешеву робочу силу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За основу взято роботи Н.В. Биковської, А.В. Малигіна, В.І. Мільчева, Р.І. Шиян. У їхніх працях здійснено аналіз історичних подій, пов'язаних із переселенням болгар та греків на територіях українських земель.

Постановка завдання. Метою статті є виділення документально підтвердженого факту стосовно переселення, головним чином, болгарського народу на українські землі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Констатація архівних матеріалів подана в часовій послідовності, що є доказом злочинної діяльності волонтерів різних національностей по відношенню до переселенців.

У зібраннях Державного архіву Автономної Республіки Крим, серед документів фонду "Таврійське обласне правління" зберігається справа, яка переконливо свідчить, що напередодні російсько-турецької війни 1787-1791 рр. мала місце підготовка переселення болгар та греків з Молдавії в Крим. Ініціаторами цього переселення виступили відставні чини Албанського війська, створеного в 1775 р. із грецьких, албанських, болгарських і сербських волонтерів, що приймали активну участь у морських боях проти турецького флоту в складі російської Середземноморської ескадри, протягом усієї війни 1768-1774 рр.

Албанське військо, згідно правових актів, що регламентують його устрій, більшістю дослідників зараховується до козачих військ і команд. Військовослужбовці цього об'єднання одержали від російського уряду ряд пільг та привілеїв. Відповідно до однієї з них греки-поселенці одержали право сприяти переселенню в Росію греків, болгар і албанців, при цьому за кожну виведену родину вербувальники отримували з державної скарбниці по 5 карбованців.

Цим правом не обминули скористатися два відставних чини Албанського війська-прапорщик Нікола Маркович і рядовий Замфір (Зафір) Константинов. Згідно з їхнім планом 150 родин болгар і греків, що проживають на території Молдавського князівства повинні були поселитися у якості

поміщицьких підданих у селі Каз (Коз) Феодосійського (Кафінського) каймаканства. Згадане село Коз, колишнього Кафінського каймаканства Судацького кадиліка на той час не було заселеним. За даними 1778 р. з нього було переселено в Північне Приазов'я 74 жителя, головним чином православні греки.

У результаті вдалого здійснення даного колонізаційного проекту вербувальники могли претендувати або на грошову винагороду від уряду, або на відведення земель для поселення болгар і греків. В останньому випадку вони автоматично перетворювалися на таврійських поміщиків.

Представлені увазі документи даної археографічної публікації дуже прозоро зображують подальший хід подій. Відзначимо лише, що через дуже напружені відносини Російської імперії й Оттоманської Порти, що надзвичайно загострилися після 1783 р. даному проекту так і не судилося бути здійсненим. Переклад нами здійснено наближено до оригіналу, тому зберігаємо деякі лінгвістичні та орфографічні особливості тексту, деякі несуттєві деталі скорочено.

№1

1786 р., серпня 4. – Донесення відставних чинів Албанського війська Н.Марковича і З.Константинова правителю Таврійської області В.Каховському з проханням про відведення землі у Феодосійському каймаканстві під поселення

Подано 5 серпня 1786 року

Донос.

Після прибуття нашого з Молдавії в Таврійську область, з наміром оселитися самим і вивести з Молдавії до 150-ти сімей людей за запрошенням і старанням комісіонерів пана надвірного радника Томари Ваше превосходительство виявили ласку надати нам квиток для огляду придатного для цього місця;

За яким об'їхавши Акмечетські, Карасубазарського і Феодосійське каймаканства, знайшли в останньому незаселене село Каз, яке вигідне для нас, ваше превосходительство уклінно просимо показане село поки ми повернемося знову в Тавриду з поясненням сім'ям нікому іншому для проживання не віддавати; і коли ми вважатиме можна буде доставляти їх сюди, то дозволено б було бути ним там // і оселитися, з тим щоб вже інших націй людям общежительство з нами не дозволено; одно всі належні до вищезазначеного села пахатної, сінокісної землі і сади, віддані були у володіння наше. І для полегшення роботи нам в господарстві обзаведення через шість років після нашого заселення ніяких би казенних і загальнонародних податей та інших податків взискаємо б з нас не було.

№2

1786 р., серпня 5. – Чернетка листа правителя Таврійської області В.Каховського до генерал-лейтенанта П.Гуріна з проханням про сприяння поселенню болгар і греків у Криму

Албанської команди відставний прапорщик Микола Маркович і рядовий Зефір Константинов, маючи надію викликати з Молдавії болгар і греків до 150 сімей на жителство в Тавр. область слідують нині для виконання цього свого наміру. Коли вони в тому мати будуть успіх і справді такі викликані ними сімейства почнуть прибувати на місце вашого перебування покор. прошу вашого високоблагородія сприяти збільшенню громадян в новопридбаній області, сприяти їм щодо до досягнення ними до тутешньої області, даючи їм потрібні квитки і попередньо мене повідомляти, за що вам буду дуже вдячний зі щирою повагою.

№3

1786 р., серпня 27. – Лист генерал-лейтенанта П.Гуріна правителю Таврійської області В.Каховському з приводу перспектив місії Н.Марковича у справі виведення поселенців з Молдавії в Крим

Ваша величність

Милостивий государь!

Прапорщик Микола Маркович, воспріявший викликати болгар на проживання в Таврійську область, прибув сюди за листом Вашим до мене 21 серпня; і я тоді не був у будинку, а прибув на інший вже день, то він поїхав не говорячи зі мною. Я напишу в Бухарест до пана генерального консула, і буду просити його допомоги, і коли приїдуть, відповідно до моєї посади буду надавати їм допомогу і вас про них повідомляти. Однак здається, що пан Маркович у відсутності яського віце-консула, пана Селунського, у своїх намірах не матиме успіху.

Отриманий з останнім кур'єром від його превосходительства Якова Івановича Булгакова на ім'я ваше пакет при цьому препроводжая, маю честь бути з високопочитанієм назавжди.

№4

1786 р., вересня 7. – Лист російського генерального консула в Бухаресті І.Северина правителю Таврійської області В.Каховському з приводу можливих ускладнень, що можуть виникнути між Росією і Туреччиною через вербування М.Марковичем поселенців у Молдавії

Доносячи про отримання всепочтенного лист вашого високородіє від 5 серпня, вимушеним себе знаходжу таким же чином на утримання оного відповідати як і перед ним мав честь, а точніше, що я в силу моїх настанов, ні в якому разі дозволити не можу, щоб такі як останньої албанської команди відставний прапорщик Маркович з розташованими при ньому, могли відшукувати в Молдавії, або деінде добровільно бажаючих оселитися в Таврійській області, або з греків або інших, а коли буде необхідність сприяти нам у пошуці втікачів. Я дійсно впевнений, що ваше високородіє саме мій вчинок апробувати зволить, знаючи наскільки делікатні такі справи в іноземних державах, особливо в Турції, і тому мені вибачте коли я накажу в Ясси, оного прапорщика назад до вас відправити як можна скоріше, ніж на то є ваше зволення, щоб у село іменоване Коз вислано було кілька сімей, то можна їх вибрати з відправляти від нас під найменуванням вільних. Однак, якщо ваше високородіє неодмінно побажає, щоб такі люди як прапорщик, тут для виконання такого предмета перебували, то потрібно мені буде випросити приписів від перебуваючого // в Константинополі надзвичайним послом і повноважним міністром його превосходительства пана дійсного статського радника і кавалера Якова Івановича Булгакова в випадку потреби міг і я у нього витребувати підтримки, якщо таким яка-небудь образа від уряду заподіяна буде.

Про що доносячи усеуклінно маю честь бути з належним високопочитанієм і їх страшною відданістю.

№5

1786 р., вересня 22. – Чернетка листа правителя Таврійської області В.Каховського російському надзвичайному послу і повноважному міністру у Константинополі Я.Булгакову з проханням сприяти вербуванню православних християн для поселення в Криму

Відставні албанської команди прапорщик Микола Маркович і рядовий Зафар Константинов мають схвалення про свій стан повернувшись з Молдавії доношенням мені оголосили, що вони твердо сподіваються викликати звідти на поселення в Тавриду до 150ти сімей своїх родичів та інших добрих хазяїв з тим, якщо їм дана буде у власність в Феодосійському каймаканстві казенне село Коз з усіма угіддями і з пільгами на шість років від казенних повинностей, хоча те місце краще рясніє вигодами, але виходячи з старань ваших про населення цієї області і що ті викликані люди, як Маркович і Константинов зобов'язалися бути у хліборобстві, то дав я моє у листі запевнення про відведення ними вказаного села, писав до генерального консула пана надвірного радника Северина, просячи його про всілякі соціальні виплати і доніс між тим про його світлості князю Григорію Олександровичу якесь же на те отримав у відповідь від нього // пана Северина лист копію, в якому пояснено незручності в переселенні таких людей і що в село Коз то можна буде взяти з відправлених ним з Молдавії під назвою вільних з мого точну копію при цьому висилаю. Я донести повинен що такі іменовані вільні всі щент бродяги звикли тільки по різних місцях поневірятися як для них ні велике втрачається від скарбниці утримання але вельми мало між ними бувають порядні люди а тим паче господарі і добрі землероби. Словом тут ніщо інше як в міру прилив і відлив води до тих пір тримається поки від казни годують і забезпечують.

Коли по благородсужденію вашого превосходительства визнаєте не настільки противним і незручним уклінно прошу дати розпорядження про допомогу тим, що відправилися в Молдавію Марковичу і Константинову, які собі на користь самі звичайно повинні всіляко остерігатися, щоб могли переселити таку кількість людей, якщо час і обставини дозволять // Вашого благовоління усеуклінно прошу і бути сповіщеним про необхідність прибути честь маю, з найвищим високопочитанієм і відданістю.

Література

1. Быковская Н.В. Архипелажские переселенцы 1775 г. в Керчи и Еникале // Крымский музей. – 1995-1996 (№ 2). – Симферополь: Таврия, 1996. – С. 56-59.

2. Государственный архив Автономной Республики Крым (ГААРК), ф. 799 "Таврийское областное правление. 1784-1797г, оп.3, д.26 "Дело о вывозе из Молдавии отставным Албанского войска, прапорщиком Николаем Марковичем и рядовым Зафиром Константиновым 150 семейств болгар и греков и поселении их в деревне Каз Феодосийского каймаканства". 5.08.-2910.1786. Лл. 1-14.
3. Малыгин А.В. Из наследия А.Л. Бертье-Делагарда // Крымский музей. – 1994 (№ 1). – Симферополь: Таврия, 1995. – С.151-169.
4. Мильчев В.И. Неосуществленный колониционный проект 1786 года (по материалам Государственного архива Автономной республики Крым) // Болгаро-украинские связи на рубеже тысячелетия (материалы Международной научно-практической конференции). – Симферополь, 2002. – С. 14-20.

M. M. Horbach

Dragomanov National Pedagogical University

Scientific supervisor: Cand. of Ped. Sciences, Associate Prof. L. V. Pet'ko

MULTIMEDIA SOURCES IN LANGUAGE TEACHING

Abstract. The article deals with the topical issue of using learning techniques in the Ukrainian higher education. The author analyses various view-points existing among scientists in foreign language teaching (Ukrainian for foreign students) on multimedia learning techniques, e.g. Digital platforms, Online corpora, Online CPD (continuous professional development) and the global staffroom, Mobile learning and BYOD (bring your own device), Communicating with people online, Online authentic materials, The IWB (interactive white board), Dogme (or materials-light teaching), Students steering their own learning, Teaching soft skills and critical thinking skills

Key words: university, student, learning techniques, Ukrainian language, foreign language, professionally oriented foreign language teaching environment.

Multimedia sources like songs, movies, TV series, magazines, newspapers play a very vital role in improving foreign languages. The songs are the best way to communicate how to use a language to express our feelings. Movies are a very common past time but apart from that most of the times they are also very instructional and educational [4; 5; 6; 8; 9].

Also this method appeals to the students as most of the times they are able to connect with the songs and the movies which help them understand the meaning of expressions, usage of tools of the language like comparisons, personifications etc. Traditional methods of reading newspapers and books, novels are also very good methods to teach the language [7]. When the traditional methods are modified along with some innovative ideas the entire learning and the teaching process is enriched and guarantees a success in efficient learning. These are some of the innovative and creative ways of teaching the English language.

English language teaching is evolving all the time, particularly alongside advances in technology. Chia Suan Chong [1] presents top ten innovations in English language teaching (ELT). They are: Digital platforms, Online corpora, Online CPD (continuous professional development) and the global staffroom, Mobile learning and BYOD (bring your own device), Communicating with people online, Online authentic materials, The IWB (interactive white board), Dogme (or materials-light teaching), Students steering their own learning, Teaching soft skills and critical thinking skills.

1. *Digital platforms.* When we discuss innovation, we often immediately think of the internet and what we can now do online. Facebook and especially Edmodo, which creates a safe online environment for teachers, students and parents to connect, are popular with teachers.

The list of digital platforms is extensive and growing all the time. A multimedia manual like Digital Video by Nik Peachey (nominated for an ELTons award for innovations in teacher resources) can help teachers navigate the complicated, and sometimes overwhelming, world of digital resources, enabling teachers to create activities, lessons and courses from a range of digital tools.